

Анастасія Шабатина

студентка 4 курсу юридичного факультету
Національного університету біоресурсів і
природокористування України

Поняття та ознаки воєнних злочинів за міжнародним кримінальним правом*

Воєнні злочини мають підвищену суспільну небезпеку, у зв'язку з чим, не випадково, у нормах міжнародного права вони характеризуються, як «грубі» та «ті, які викликають занепокоєння світової спільноти». У цілому, нині обґрунтованою є думка про те, що поруч із зазначеними ознаками, для міжнародного злочину характерним є притягнення до кримінальної відповідальності відповідно до норм міжнародного кримінального права. Резюмуючи, ще раз підкреслимо, що воєнні злочини є видом злочинів проти миру і безпеки людства, у зв'язку з чим, їм властиві спільні для зазначених злочинних діянь ознаки: 1) підвищена суспільна небезпека; 2) спрямованість таких злочинних діянь на інтереси, що охороняються міжнародним правом; 3) їх криміналізація та караність здійснюється відповідно до норм міжнародного права [2, с. 154].

Воєнні злочини, відповідно до норм міжнародного права, вважаються навмисними порушеннями загальноновизнаних правил і звичаїв ведення війни, зокрема, норм, закріплених у Женевських конвенціях та інших міжнародних договорах. Вперше термін "воєнні злочини" був офіційно введений після Другої світової війни, коли був створений Нюрнберзький трибунал у 1945 році. Статут трибуналу охоплював різноманітні акти, такі як вбивства, жорстоке поводження з цивільними особами та військовополоненими, розграбування майна і безглузде знищення населених пунктів.

Женевські конвенції 1949 року значно розширили поняття воєнних злочинів, включивши серйозні порушення, що підлягають криміналізації на національному рівні, як це передбачено статтею 438 Кримінального кодексу України. Згідно з цими конвенціями, держави зобов'язані переслідувати осіб, обвинувачених у вчиненні воєнних злочинів, або передавати їх державам, готовим здійснити таке переслідування. Принцип універсальної юрисдикції забезпечує, що будь-яка держава може притягнути до відповідальності винних у воєнних злочинах незалежно від їх національності або місця скоєння злочину [1].

* Наукова керівниця – *Світлана Ковальова*, доцентка кафедри адміністративного та фінансового права Національного університету біоресурсів і природокористування України

Додатковий протокол I 1977 року розширює цей перелік, включаючи напади на цивільне населення, віроломне використання емблеми Червоного Хреста та інші серйозні порушення. Окремі склади воєнних злочинів передбачені рядом інших документів. Вони містяться у ст. 28 Гаазької конвенції про захист культурних цінностей під час військових конфліктів 1954 р., ст. 5 Конвенції про заборону військового або будь-якого іншого ворожого використання засобів впливу на природне середовище 1976 р. Окремо слід виділити установчі документи органів міжнародної кримінальної юстиції, зокрема Статути міжнародних та змішаних воєнних і кримінальних трибуналів, Римський статут Міжнародного кримінального суду тощо [4, с. 121].

У контексті сучасних збройних конфліктів важливо чітко визначити ознаки воєнних злочинів, оскільки вони становлять серйозні порушення норм міжнародного гуманітарного права. Суб'єкт злочину — зазвичай воєнні злочини вчиняються військовослужбовцями, якщо йдеться про міжнародні збройні конфлікти, або організованими збройними групами, якщо йдеться про неміжнародні збройні конфлікти; Об'єкт злочину — з огляду на особливості воєнних злочинів, час їх вчинення потерпілими особами можуть бути особи, які вибули з поля бою військовополонені, цивільне населення; Об'єктивна сторона - вибулою зі строю вважається будь-яка особа, якщо вона перебуває під владою супротивної сторони, ясно виражає намір здатися в полон, є непринятною чи інакше виведеною зі строю внаслідок поранення або хвороби, тому не здатна оборонятися. Суб'єктивна сторона - форма вини залежно від конкретного складу злочину може полягати або в умислі, або в необережності [3, с. 33-34].

Тож, воєнні злочини є серйозною загрозою для міжнародної безпеки. Сучасна система міжнародного права, включаючи Женевські конвенції та Римський статут, прагне забезпечити відповідальність за ці злочини, але їх реалізація вимагає посиленої міжнародної співпраці.

Література

1. Гнатівський М., Короткий Т. Визначення воєнних злочинів у міжнародному кримінальному праві. *Юридична газета online*. 2022. URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/kriminalne-pravo-ta-proces/viznachennya-voennih-zlochiv-u-mizhnarodnomu-kriminalnomu-pravi.html> (дата звернення: 12.10.2024).

2. Драгоненко А. О. Поняття та ознаки воєнних злочинів у міжнародному кримінальному праві. *Наукові записки. серія: право*. 2022. № 12. С. 154. URL: <https://pravo.cusu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/131/115> (дата звернення: 12.10.2024).

3. Іваночко О. О. Поняття воєнного злочину в міжнародному та національному праві. *Центральноукраїнський вісник права та публічного управління*. 2023. С. 33–34. URL: <https://cui.dnuvs.ukr.education/index.php/cui/article/view/20/18> (дата звернення: 12.10.2024).

4. Репецький В. М., Лисик В. М. Поняття та ознаки воєнних злочинів. *Міжнародне право*. С. 121. URL: https://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/09/amp_2009_1_15.pdf (дата звернення: 12.10.2024).

Юридичний факультет Національного університету
біоресурсів і природокористування України
Інститут права Львівського державного університету
внутрішніх справ
Юридичний факультет Запорізького національного
університету
Юридичний факультет Сумського Національного
аграрного університету
Студентський науковий гурток «Клуб юних теоретиків»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

ХVІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

17 жовтня 2024 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

**Матеріали XVIII Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»**

П.78

**Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVIII Всеукр.
наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 17 жовтня 2024 р.) / Укладачка: Віра Качур. К.,
2024. 420 с.**

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені
проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**